

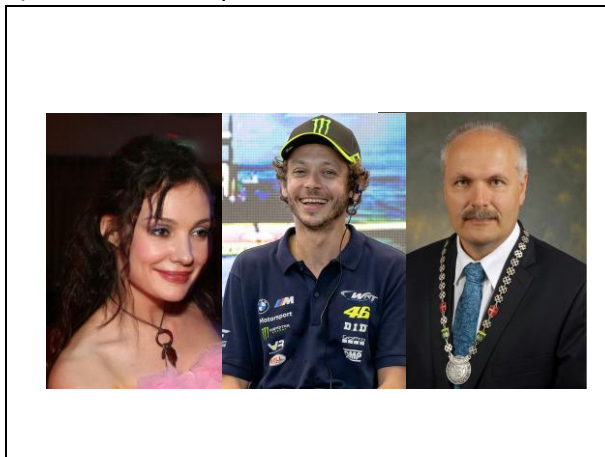
MÄLUMÄNG 17.02.26 Saarepeedi Rahvamajas

KÜSIMUSED:

1) 17. veebruaril 1935 asutati Eesti Meremuuseum. Meremuuseumi põhiekspositsioonid asuvad Tallinnas Paksus Margareetas ja Lennusadamas ning planeeritakse ka laiendamist Naissaarele, kus on mitmeid vanu militaarobjekte. Eesti on ka teine meremuuseum. **Kus?**

2) Täna on 77. sünniaastapäev eesti heliloojal ja muusikul, kes 1965 asutas ansambli Virralised. Kirjutab ka mitmeid menukaid laule, näiteks Jaak Joala esitatud „Naer“. Tema meloodiates oli nii draamatikat kui ka nostalgiat, mis läks otse hinge. 1960ndate lõpus sattus vastuollu KGB-ga, tema esinemisi piirati ja 1977 läks Virralised laiali. Ta abiellus väliseestlasega ja emigreerus 1979 Rootsi, kus jätkas muusika kirjutamist ja avaldamist. 1990 naasis Eestisse ja alustas ettevõtjana, kuid sattus sekeldustesse ja pidi 3 aastat Rummu vanglas veetma. Kohe pärast vabanemist haigestus raskelt ja suri 54aastasena. 2012 avati Raplas temanimeline mälestuspink. **Kellest jutt?**

3) Täna on sünnipäevalised. **Kes?**

4) 76. Berliini rahvusvahelise filmifestivali arhiivifilmidele pühendatud programmi Berlinale Classics avafilmiks valiti tänavu Grigori Kromanovi 1979. aastal valminud eesti film, mille aluseks on vendade Strugatskite samanimeline romaan. Täissaalile jõudis filmi USA-s värskelt restaureeritud versioon. Linastusel olid kohal ka filmis näitlejana osalenud Lembit Peterson ning filmile muusika loonud helilooja Sven Grünberg. Märtsis näeb filmi ka Eesti kinodes. Grigori Kromanovi sünniaastapäeval, 8. märtsil linastub film Tallinna kinos Sõprus ja 13. märtsil Tartu Elektriteatris. **Tuntud eesti film?**

5) Eurovisiooni lauluvõistluse Eesti eelvoor on võistlus, mille võitja pääseb osalema Eurovisiooni lauluvõistlusele. Eesti eelvoor kannab alates aastast pealkirja "Eesti Laul", varem oli see "Eurolaul" (ka "Eesti eurolaul"). Producersentide sõnul on "Eesti Laul" täiesti uus lauluvõistlus, mille peamine eesmärk ei ole saata lugu Eurovisioonile, vaid tuua ka esile uut Eesti muusikat. **Mis aastast on Eesti eelvooru nimeks Eesti Laul?**

Vihjeks, et esimeses voorus valis žürii koos rahvaga välja kaks parimat, kes olid Urban Symphony ja Traffic. Võitja otsustati rahvahääletusel, mille võitis ülekaalukalt Urban Symphony lauluga "Rändajad".

6) Sel talvel on mitmetes Eesti sadamates erakordselt rasked jääolud. Sel nädalal saadeti Riia ja Liivi lahele appi jäälõhkuja, et parvlaev Tõll saaks siirduda dokitöödele ja Regula tema asemele Virtsu-Kuivastu vahet sõitma. Jaanuaris ja veebruari alguses aitas laev jääd murda Kunda ja Sillamäe sadamates. Jäälõhkuja kapteni Andres Saare sõnul on nende jaoks tegu kõige keerulisema talvega. **Mis nime kannab see 2012 50 miljonit euro eest ostetud Eesti suurim jäälõhkuja, mis on oluline laevaliikluse tagamiseks jääoludes?**

7) On teada, et juba umbes 3000 aastat tagasi kuulus selle troopilise taime vili Amazonase vihmametsas elanud inimeste igapäevaelu, nad valmistasid sellest ravimeid ja veini. Üpris kindel ollakse selles, et tõi Euroopasse Kolumbus ja nimetas selle india pähkliks (piña de Indes). Kui vili siin mandril tuntuks sai, nimetati teda viljade kuningaks ning võis tänapäevases vääringus maksta enam kui 7000 eurot. Kuigi taim kannab korraga vaid üht vilja, on tema eluiga pikk, ulatudes koguni 50 aastani. 1962. aastal otsustas ühes Kanada restoranis kreeklasest kokk teha pitsat, mis poleks liiga tavaline ja lisas sellele Pitsa nime võttis ta lihtsalt konservipurgilt, kuid tegelikult pole sel Hawaii'ga mingit pistmist. **Nimetage see troopiline vili.**

8) Tegemist on madalakasvulise taimega, mida võib leida ka Eestist. Kasvab varjulistes (mägi)metsades, karjäärides, varemetes, kallastel, teeäärtel või muu taimeprahi vahel. Levinud on Kesk- ja Lõuna-Euroopas, Põhja-Ameerikas, Põhja-Aafrikas ja Lääne-Aasias. Selle levinud nimetus tuleneb itaalia keelest ning tuleneb tema tilkade efektist inimese silmavaatele. Taim raske mürgistuse korral on aga välja toodud, et tekkida võivad näiteks meeltesegadus, erootilise alatooniga hallutsinatsioonid, joobe-sarnane kõrgendatud meeleolu, tung tantsida ja liikuda jpm. Taim on aluseks paljudele erinevatele ravimitele, kuid üks olulisi kasutusi on just see, mille järgi taim enda nime sai. **Nimetage see taim?**

9) Tegemist on mitmeaastaste heitlehiste lehtpuude ja pöösaste perekonda kuuluva taimega. Perekonna teaduslik nimetus *Salix* tuleneb keldi keelest ja tähendab sal + lis = vee lähedal. Kasvab kõigis maailmajagudes peale Antarktika, tõi Okeaanias on tegemist võõrliikidega. On ammu teada, et taime ühel osal on palavikku alandav ja valuvaigistav toime, sellest osast suudeti eraldada keemiline ühend, mis on aluseks ühele ka tänapäeval väga levinud ravimile. Eestis müüakse ravimit pigem selle teatavaid haigusi ennetava toime kui valuvaigistava efekti pärast. **Taim?**

10) Antiikaja olümpiamängude võitja auhind - õlipuu pärg. Püütia mängudel - oliivipuu pärg. Ishmose mängudel - männipärg. Nemea mängudel - selle taime pärg. See kaheaastane rohttaim on tugeva-lõhnaline maitsetaim. Lehti lisatakse salatitesse ja suppidesse. Kasutatakse ka ravimtaimena. Kasvab 30-100 cm kõrguseks. Õied kreemjasvalged. Juur on ümar, lihakas. Taim on pärit Vahemere äärest. Euroopas edasi levinud kloostriaedade kaudu. Eestis metsikult ei kasva, kuid tuntud kultuurtaim. Maitsetaimena suurendab isu ja soodustab seedimist.

Taim?

11) Eestis kasvab looduslikult 2 tomati sugulast- harilik ... ja must ... Harilik ... on punaste marjadega mitmeaastane poolpõõsas, mis eelistab kasvukohana niiskeid ja varjulisi paiku. Must ... võib kasvab nii looduses kui ka umbrohuna aiamaal ja jäätmaadel. Mõlemad taimed on mürgised, kuigi varasemalt kasutatud mitmel puhul rahvameditsiinis.

12) Eesti ühe tuntuima iirisesordi aretasid 1980. aastate lõpus Heino ja Laine Lepik. Sordile andsid and nime sel perioodil üheks seksikamaks peetud eestlase järgi. Mees kogus 2007. aasta Riigikogu valimisel erakonna Eestimaa Rohelised liikmena ligi 2000 häält, ent ei osutunud siiski valituks. Valgetähe V klassi teenetemärgi omanik. Eesti Tervisemuuseumi eksponaatide hulka kuulub tema pintsak. Väidetavalt olevat see jõudnud muuseumi Tallinna Psühhoneuroloogiahaiglast. **Iirisesordi nimi?**

13) Tema esivanemad olid peipsivenelased, kes kolisid tsaari ajal Viljandimaale. Põhiharidus Viljandis. Hariduse omandamise järel 5 aastat NSVL mereväes. Seejärel töötas 6 aastat Siberis geoloogiaekspeditsioon liikmena ning oli 15 aastat elukutseline kütt Siberi taigas. Selle kõrvalt kirjutanud luulet, proosat, näidendeid, filmistsenaariume jne. Tema viimane teos “Mongolite unenäoline invasioon Euroopasse” ilmus 2016a, mille eest sai 2018a Tammsaare romaaniauhinna (aasta enne surma). Oma ehk tuntuima romaani eest sai 1990ndal aastal Eduard Vilde kirjandusauhinna. Romaani järgi tehtud film „Karu süda“ oli valmimise ajal (2001) läbi aegade kalleim Eesti film (14,5milj krooni) ja see esitati ka parima võõrkeelse filmi Oscari kandidaadiks. **Kes on see 1936a. sündinud eesti kirjanik?**

14) Algselt kirjutas autor teose 1881.–1882. aastal ühe laste- ja noorteajakirja jaoks, kus see avaldati sarjana. Ootamatult suure populaarsuse tõttu avaldati 1883.a. raamatuna. Romaan on nii populaarne, et sellele on kirjutatud rohkelt eel- ja järellugusid, lisaks teemaarendusi romaani üksikute tegelaste põhjal. Eesti keeles on avaldatud mitmeid trükke. Lisaks paljudele ingliskeelsetele filmidele on tehtud ka teistes keeltes filme, sh Nõukogude liidus 1937, 1971, 1982. 1971a. versioonis mängis ka Aare Laanemets. Sellenimelist laulu on laulnud Rock Hotel, Helgi Sallo ja Ines. Tegemist ka ühe Eesti väikevalla mitteametliku tunnuslausega. **Mis raamat (laul) ja kes on raamatu autor?**

15) Tänu Ado Grenzsteinile nimetame iidset nupumängu just maleks; selle etümoloogia on malev. Huvitav on ka Oda kujunemislugu. Soomlased ja sakslased kutsuvad seda jooksjaks käskjala tähenduses. Male sünnimaal Indias oli see nupp ´elevant´, millest lähtuvad ka malendi vene ja türgi keelsed nimetused. Inglise keeles on nupu varajasemaid nimetusi ´archer´, eesti

keeli ambur. Tõenäoliselt selle tähenduse ja nupu kuju järgi nimetaski Grenzstein selle malendi odaks. **Millele viitab aga oda tippu tehtud stiliseeritud sisselõige?**

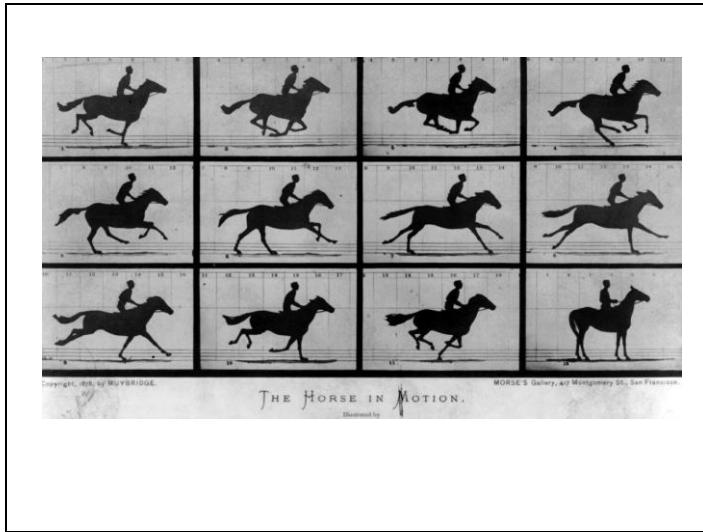
16) Kes on see tegevpoliitikute seas tõenäoliselt tituleerituim maletaja. Lääne-Virumaa noorte malemeister. Filosoofiaõpingutel Tartus ja Warwickis tegelenud natsidele armsate filosoofide Nietszsche ja Heideggeriga. Veebist on leitav ka tema TÜ filosoofia- teaduskonnas kirjutatud essee "Malemängu semiootika". Tõsiselt malega enam ei tegele, millest annab tunnistust fakt, et 2015. aastal Narvas toimunud Paul Kerese sünniaastapäevale pühendatud turniiril kaotas ta 10-aastasele Nastja Sinitsõnale. 2011 astus erakonda, kuhu siiani kuulub. On olnud ka selle erakonna esimees. **Kellest jutt?**

17) Esmamainimine 1286. Stefan Batory annab 1584 linnaõigused. Tsaariajal kreisilinn (kirik, kool ja kreisihoone siiani säilinud). 19. ja 20. sajandil kiire kasv. Esimese maailmasõja lõpuks ca 20 000 elanikku. Linna vapil on kujutatud soomusrüüs parem käsi, mis hoiab ülestõstetud kõverat hõbedast mõõka. Linnas asuv Pudrumägi oli Hella Maria Wuolijoki lapsepõlve mängumaa. Üks kolmest Eesti linnast, kus on Kuperjanovi tänav. Linnas saab treenida poksiklubis nimega Nahkkinnas. **Nimetage linn.**

18) Meditsiiniline termin selle kohta on mekoonium. Mis on see bakterivaba, tumeroheline, sulanud asfaldi sarnaselt tihke ja erakordselt kleepuv nähtus, millega iga inimene vähemalt korra elus kokku on puutunud?

19) 1872 palkas raudteemagnaat Leland Stanford fotograafi Eadweard Muybridge, et miskit tõestada. Küsitavat küll varem kahtlustati, kuid kindlad ei olnud, sest keegi polnud suutnud seda varem tõestada. **Mida ta tõestada tahtis?**

Tulemuseks ja vihjeks on allolev pilt:

20) Saarlaste vägilane on Suur Tõll, hiidlaste vägilane Leiger, setodel jumal Peko, lisaks Kalevipoeg, Metsavana, näkineiuud jne. **Mis on mulgi vägilasel nimeks?**

21) Eesti aasta loom 2026?

Eesti aasta lind 2026?

Eesti aasta puu 2026?

Eesti aasta kala 2026?

22) Aastal 1918 kuulutasid iseseisvuse välja kõik kolm Balti riiki. **Kes neist kuulutas välja iseseisvuse esimesena?**

23) Heliküsimus **Kes räägib?**

Vihjeks, et kuuldav prantsuse keel ei ole tema emakeeleks.

24) Heliküsimus. Kuulete ühe tuntud eesti bändi väga tuntud loo võõrkeelset varianti. **Mis keeles lauldakse?**

VASTUSED:

1) Käsmu Meremuuseum

2) Toivo Kurmet

3) Marika Korolev, Valentino Rossi, Henn Põlluaas

4) „Hukkunud alpinisti hotell“

5) 2009

6) Botnica

7) Ananass

8) Karumustikas ehk belladonna

9) Paju

10) Seller

- 11) (Harilik ja must) maavits
- 12) „Punkar Villu“
- 13) Nikolai Baturin
- 14) Robert Louis Stevenson „Aarete saar“
- 15) Mitra – piiskopi peakate. Oda inglise keeles on Bishop
- 16) Jevgeni Ossinovski
- 17) Valga
- 18) Lapse esimene junn
- 19) Et hobusel on galopi ajal kõik 4 jalga õhus
- 20) Koort
- 21) Siil, piiritaja, harilik haab, lest
- 22) Leedu (16. veebruaril 1918)
- 23) Kuningas Charles III kõne Prantsusmaa senatis septembris 2023
- 24) Ungari keel